

Asia Luettelosuoja

Hakija A

Annettu 7.2.1989

Tiivistelmä *Luettelomuodossa olevan sähkönumerojärjestelmän tekijänoikeussuoja.*

SELOSTUS ASIASTA

A ry on 4.1.1989 päivätyllä kirjelmällään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa S -sähkötarvikehinnaston, pakettirekisterin ja työhinnaston sekä näihin liittyvän yksikköhintakirjan tekijänoikeuksista.

Lausuntopyynnöstä ilmenee, että B ry on vuodesta 1971 lähtien julkaissut tavaranimeroita, joka käsittää kaikki sähkötukkuliikkeen vakiomyyntiohjelmaan kuuluvat tarvikkeet. Vuoden 1988 alussa oli käytössä 62 393 sähkönumeroa. Numerojärjestelmä on 7-numeroinen, atk-pohjainen tunnus. Sen kaksi ensimmäistä numeroa ryhmittävät tarvikkeen ja kolme seuraavaa sijoittavat sen alaryhmiin. Kuudes ja seitsemäs numero yksilöivät tuotteen. Sähkönumerojärjestelmä sisältyy liiton julkaisemaan hinnastoon sekä hinnaston atk-pohjaiseen versioon. Hinnasto sisältää noin tuhannen vakiosähkötarvikkeen ohjehinnat, joiden ohella siinä on eräitä keskeisiä teknisiä tietoja ja sivujen reunoilla sähkötarvikkeiden kuvia. Hinnasto sisältää kaikki ohjehinnoitellut vakiosähkötarvikkeet, ja sitä voidaan tilata mikrofilminä, magneettinauhana, diskettinä tai linjasiirtona.

A ry on ryhtynyt markkinoimaan T:n laatimaa W -rekisteriä, joka käsittää S -sähkötarvikehinnaston, pakettirekisterin ja työhinnaston sekä näihin liittyvän yksikkö hintakirjan. B on 22.12.1988 päivätyllä kirjeellä tekijänoikeuslain 1 ja 2 §:ään vedoten kieltänyt T:n jälleenmyyjä myymästä mainittua hinnastoa ja rekisteriä tai niiden päivityksiä, mikäli ne sisältävät B:n julkaiseman hinnaston tietoja.

S -sähkötarvikerekisteri ei ole B:n ylläpitämän rekisterin kopio. Rekisterit ovat sisällöltään erilaiset. Yhteistä molemmille rekistereille on niiden tietueissa esiintyvä atk-koodi, joka ilmaisee tuotteen seitsennumeroisen sähkönumeron, tuotteen viimeisen hinnanmuutospäivän ja hinnan. Koodi on tietylle tuotteelle sama riippumatta valmistajasta, tukkuliik-

keestä tai vähittäisliikkeestä. B:n rekisterin tietuepituus on 139 merkkiä ja se sisältää noin 63 000 tuotetta. W -rekisterin tietuepituus on 58 merkkiä ja se sisältää noin 22 000 tuotetta. Samoja tuotteita kuin B:n rekisterissä on noin 10 000.

W -sähkötarvikerekisterin tuote- ja hinnanmuutostiedot päivitetään valmistajilta ja maahantuojilta saatujen tietojen mukaisesti. Sähkönumeroita käyttävät muun muassa alan valmistajat, tukkuliikkeet, vähittäisliikkeet, urakoitsijat ja suunnittelijat. Sähkönumero on vakiintunut konekielinen tunnus, jota voidaan käyttää varsinaisen selväkielisen tuotenimen ohella tai sijasta.

B:n vastaus

Ennen lausunnon antamista tekijänoikeusneuvosto on varannut B:lle mahdollisuuden vastauksen antamiseen asiassa. Vastauksessa todetaan, että B toimittaa ja julkaisee sähkötukkuliikkeiden yhteistä painettua hinnastoa. Se ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1984 ja sisältää yli 100 valmistajan noin 10 000 vakiosähkötarvikkeen ohjehinnat. Automaattisen tietojenkäsittelyn yleistyessä B perusti sähköalan tarpeita varten hinnastosta atk-version. Se sisälsi aluksi sähkönumeron, hinnan päiväyksen, ohjehinnan ja yksikköhinnan, joissa oli yhteensä 31 tietuemerkkiä. Tietueen kokonaispituus tyhjine merkkeineen ja tilanpalautusmerkkeineen on 55 merkkiä.

Vuonna 1988 ATK-hinnaston tiedostoon lisättiin A:n – vastauksen mukaan alalla on kaksi kilpailevaa taloudellista etujärjestöä, C ry ja A ry – toivomuksesta tyhjien merkkien tilalle tuotteen nimeä varten 20 merkkiä, tehdastietoja varten 15 merkkiä sekä varaus 12:lle 6-merkkiselle alennusryhmälle. Näiden lisäysten jälkeen tiedostopituus on tällä hetkellä 139 merkkiä.

Vuoden 1988 loppuun asti B ry hoiti ATK-hinnaston päivitysten jakelun. Tilaajien lisääntyttyä liitto solmi A:n kanssa sopimuksen, jonka mukaan viimeksi mainitun liiton omistamalla C ry:n K Oy:llä on 1.1.1989 alkaen ATK-hinnaston yksinmyyntioikeus. Kaikki tekijänoikeudet sekä painettuun hinnastoon että ATK-hinnastoon säilyvät sopimuksen mukaan edelleen B ry:llä.

B oli vuoden 1988 marraskuussa saanut kuulla parilta jäsentukkuliikkeeltään, että A ry:stä oli otettu niihin yhteyttä ja pyydetty toimittamaan jäsenpalvelua varten ATK-hinnaston tietoihin pohjautuvia hintadiskettejä. Niihin toivottiin lisättävän vielä näiden yritysten erikoistuotteiden hintatietoja.

Tämän jälkeen B havaitsi, että T -niminen atk-järjestelmien markkinointiketju tarjosi sähkötarvikerekisterin hintapäivitystä eräässä päivälehdessä ja suoramarkkinointikirjein. Koska B epäili hintarekisterin rakentuvan

ATK-hinnaston tietoihin, se lähetti T -ketjun yrityksille kirjeen, jossa se kielsi ATK-hinnaston tietojen jälleenmyynnin tekijänoikeuslain 1 ja 2 §:ään vedoten.

ATK-hinnaston tietuepituus ennen sen laajentumista oli 55 merkkiä. A ry:n W -rekisteri on 3 merkkiä pitempi eli käytännössä saman pituinen kuin ATK-hinnaston.

A ry ilmoittaa lausuntopyynnössään, että W -sähkötarvikerekisterin tuote- ja hinnanmuutostiedot päivitetään valmistajilta ja maahantuojilta saatujen tietojen mukaisesti. Selvittääkseen, mitä kautta A ry on nuu tiedot saanut, B on kysynyt Oy Nokia Ab Kaapelilta, Enso-Yhtiöltä, Oy Esmi Ab:lta, Oy Thorsman & Co Ab:lta ja A Ahlström Osakeyhtiöltä, antavatko ne A ry:lle etukäteen tai muutoin tiedon hinnanmuutoksistaan. Näiden yritysten tuotteet edustavat noin 40 % sähköurakoinnissa tarvittavasta materiaalista eikä sähkötarvikehintarekisteri ole ilman näiden tuotteiden hintoja sähköurakoitsijan kannalta käyttökelpoinen. Yritykset ovat ilmoittaneet antaneensa edellä mainitut tiedot vain B:lle. Tämän vuoksi B:n käsityksen mukaan jää jäljelle ainoastaan se mahdollisuus, että A ry on saanut sanotut hintatiedot kopioimalla ATK-hinnaston hintarekisterin.

B katsoo, että A ry on, käyttäessään hintarekisterinsä pohjana ATK-hinnastoa, toiminut tekijänoikeuslain vastaisesti, ja viittaa erityisesti tekijänoikeuslain 49 §:ään.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntoon seuraavan. Saadaksean suojaa tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuna kirjallisena tai taiteellisena teoksena tuotteen on oltava tekijänsä luovan ilmaisun tulos eli sen on yllettävä niin sanottuun teostasoon. Laisissa ei määritellä sitä, minkälaisia ominaisuuksia tuotteelta edellytetään teostasovaatimuksen täyttymiseksi, vaan tapausta on lain esitöiden mukaan arvosteltava tapauskohtaisesti (komiteanmietintö 1953/5). Kirjallisilta teoksilta ei käytännössä ole edellytetty erityisen korkeaa tasoa tekijänoikeussuojan saamiseksi. Tekijänoikeuslaki ei kuitenkaan suojaa teoksen aihetta, tietosisältää tai yksittäistä tietoa, vaan sitä omaperäistä muotoa, johon esimerkiksi kirjallinen teos on saatettu. Siten esimerkiksi jonkin tuotteen yksilöintitiedon ilmaiseva numerosarja ei ole tekijänoikeudellisesti suojattu.

Teostason alapuolelle jäävät kirjalliset tuotteet voivat saada suojaa tekijänoikeuslain 49 §:ssä olevan, niin sanotun luettelosuojasäännöksen nojalla. Luetteloa, taulukkoa, ohjelmaa ja muuta sellaista työtä, jossa on

yhdisteltynä suuri määrä tietoja, ei saa valmistajan suostumuksetta jäljentää, ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona työ julkaistiin. Tällaisia luetteloita voivat olla esimerkiksi tietokonetta apuna käyttäen luodut tiedostot. Tiedostoa yleensä päivitetään säännöllisesti tietojen pitämiseksi ajan tasalla, ja sen asiasisältö on muun muassa siksi usein taloudellisesti arvokas. Toisin kuin tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettut teokset, joissa suojataan niissä ilmenevää tekijän luovaa panosta, luetteloita ja taulukoita suojataan lain esitöiden mukaan "tuotteina, joiden aikaansaaminen vaatii tiettyä vaivaa, ammattitaitoa ja pääomaa ja jotka olematta teoksia tekijänoikeudellisessa mielessä kuitenkin ovat niitä lähellä" (komiteanmietintö 1957:5).

Luetteloiden suoja on varsinaista tekijänoikeussuojaa suppeampi. Suojan sisältönä on, ettei luetteloa tai sen olennaista osaa saa valmistajan suostumuksetta sellaisenaan jäljentää esimerkiksi kopioimalla luettelon sivuja. Suoja kohdistuu tietojen kokoonpanoon ja ryhmittelyyn, mutta ei yksittäisiin asiatietoihin, joita voidaan käyttää ja koota esimerkiksi uudeksi luetteloksi. Koska yksittäiset tiedot eivät ole suojattuja, niitä voidaan hankkia samoista lähteistä tai jo olemassa olevasta luettelosta.

Tekijänoikeuskomitea on tietotekniikkaa käsittelevässä IV osamietinnössään (komiteanmietintö 1987:8) käsitellyt muun muassa luetteloiden suoja-aikaan liittyviä kysymyksiä. Kuten edellä on todettu, luetteloiden ja vastaavien töiden suoja-aika on kymmenen vuotta niiden julkaisemisvuodesta. Julkaisemisella tarkoitetaan tekijän suostumuksella tapahtuvaa tuotteen saattamista yleisölle suunnattuun kaupalliseen tai muuhun levitykseen. Koska tiedostoihin, luetteloihin ja vastaaviin töihin yleensä jatkuvasti tehdään muutoksia ja lisäyksiä, on esitetty kysymys, milloin tällaisen muutoksen voidaan katsoa aloittavan uuden suojaajan. Yksittäisten tietojen lisääminen, poistaminen tai muuttaminen ei ole riittävä toimenpide edellä mainitussa suhteessa. Sikäli kuin muutokset tai lisäykset itsessään muodostavat luettelosuojasäännöksessä tarkoitettua suuren määrän tietoja, on jokaisesta tällaisesta päivityksestä katsottavan alkavan uusi suoja-aika. Toisaalta alkuperäisessä muodossaan olevaa luetteloa ei tällöin enää suojata kymmenen vuoden kuluttua sen julkaisemisvuodesta.

Tekijänoikeusneuvosto ei ota kantaa siihen, onko B:n toimittama, sähkötarvikkeiden ohjeisto, teknisiä tietoja ja kuvia sisältävä sähkötarvikehinnasto tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettu teos, koska lausuntopyyntö on kysymys ATK-hinnastosta. ATK-hinnastoa sisältöä esittelevän, tekijänoikeusneuvostolle toimitetun paperitulosteen perusteella on pääteltävissä, että ATK-hinnasto ei täytä tekijänoikeuslain 1 §:n suojaaman teoksen tunnusmerkkejä, vaan sitä on pidettävä luettelona, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja. Se saa siten suojaa tekijänoikeuslain 49 §:n luettelosuojasäännöksen nojalla.

Luettelon tai sen olennaisen osan jäljentäminen suoja-aikana edellyttää laatijan suostumusta. Yksittäisten tietojen, kuten esimerkiksi tiettyjen tuotteiden yksilöintitietojen poimiminen rekisteristä on kuitenkin mahdollista valmistajan yksinoikeutta loukkaamatta edellyttäen, että luettelo ei sellaisenaan jäljennetä. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että noin 10 000 yksittäisen tuotetiedon poimiminen B:n toimittaman ja julkaiseman ATK-hinnaston hintarekisteristä ei ole luettelon tai sen osan jäljentämistä, eikä näin ollen edellytä rekisterin valmistajan suostumusta.